

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Mahkemenin içtihatlarına ilişkin bilgi notu

Aralık 2022

Subaşı v. Türkiye- 3468/20, 5898/20, 7270/20 vd.

Karar 6.12.2022 [Bölüm II]

© Çeviren, Kadir Öztürk, AIHS Hukuk Danışmanı, Hukuk Çevirmeni, [@LegalCounsel TR](#), 2022. Bu çeviriyi yayımlama izni, yalnızca Mahkeme'nin veri tabanı olan HUDOC'a konulması için verilmiştir.

© Translated by Kadir Öztürk, Legal Counsel to the ECHR, Legal Translator, [@LegalCounsel TR](#), 2022. Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

8. Madde

Pozitif yükümlülükler

Madde 8 -1

Yazışmalara saygı

Aile hayatına saygı

Hükümlü ve tutukluların okul çağındaki çocukları ile hafta sonları ziyaret yapma ve telefonla görüşme izinlerinin reddedilmesi: *ihlal*

Olgular- Başvurucular, ülke genelindeki çeşitli kurumlarda tutulan hükümlü ve tutuklulardır. İlgili yasal çerçeve, hükümlü ve tutuklulara cezaevi idaresinin belirlediği koşullara tabi olarak haftada bir kez ziyaret hakkı vermiştir. Kararın gerekçesi olarak aşırı kalabalık, personel eksikliği ve güvenlik endişeleri gerekçe gösterilerek, başvurucuların tutuldukları ilgili cezaevi yönetimleri tarafından hafta sonları ziyarete izin verilmemesi yönünde kısıtlamalar getirilmiştir. Başvurucuların hepsinin okul çağında çocukları vardır ve sadece hafta içi ve mesai saatleri içinde düzenlenen haftalık ziyaretlerin okula gitme zorunluluğu olan çocuklarını görmelerini engellediğinden şikâyet etmişlerdir. Tüm başvurucular, iki istisna dışında, kısıtlamaya itiraz etmişler ancak bu itirazları reddedilmiştir. Buna ek olarak, iki başvuru ayrıca cezaevi yönetimlerinin hafta sonları telefon görüşmelerini yasaklama kararlarına itiraz etmişler ancak bu itirazları reddedilmiştir.

Hukuk- Madde 8:

(a) *Hafta sonu ziyaret kısıtlamalarına ilişkin şikâyet*

(i) *Önemli bir zararın bulunmaması (tüm başvurucular için):* Başvurucuların okul çağındaki çocuklarını iç hukukun öngördüğü şekilde haftalık olarak göremedikleri uzun süreler, "önemsiz" bir zarar oluşturmamıştır. Başvurucuların çocuklarıyla, hafta sonu

ziyaretlerinin mümkün olduğu duruma kıyasla daha az temas kurmaları önemsiz bir zarar değildir. Sonuç olarak bu itiraz reddedildi.

(ii) *Mağduriyet durumu (iki başvuru için)*: Başvuruculardan ikisi, cezaevi yönetimlerinin itiraz edilen kararlarının geri alınmasını sağlarlarken, bunların şikayetleri, hafta sonları ziyaret edilemedikleri bir yıllık dönemle ilgiliydi. Anayasa Mahkemesi de dahil olmak üzere yerel mahkemelerin kararları, söz konusu döneme ilişkin herhangi bir ihlal kabulü içermemiş veya başvurularda herhangi bir telafi sağlanmamıştır, bu nedenle başvurularda söz konusu dönem için mağdur olarak kabul edilmiştir.

(iii) *Esas*

Başvurucular çocukları tarafından hafta içi birkaç kere ziyaretler edilmiş olsalar da okul programları ile olan çatışmalar nedeniyle çocukları ile haftalık ziyaret haklarından tam olarak yararlanamamışlardır ve bu da aile hayatına saygı hakkına müdahale anlamına gelmektedir. Aile ziyaretlerine ilişkin kısıtlamaların yasal bir dayanağı bulunmaktadır ve bu kısıtlamalar, haftada bir kez yapılması şartıyla, ziyaret günlerini belirleme konusunda cezaevi yönetimlerine takdir yetkisi tanımaktadır. Dolayısıyla şikâyet konusu müdahale "hukuka uygun"dur. Şikâyet konusu kısıtlamalar, düzensizliğin önlenmesine yönelik meşru bir amaç taşımaktadır.

Şikâyet konusu kısıtlamaların orantılılığı değerlendirildiğinde, cezaevi yönetimlerine yaptıkları taleplerde, tüm başvurularda cezaevlerinin evlerinden önemli ölçüde uzakta olduğu göz önüne alındığında, bu ziyaretlerin gerektirdiği uzun yolculuk da dahil olmak üzere, okul çağındaki çocuklarının hafta içi ziyaretlerinde karşılaştıkları pratik zorluklara dikkat çekmişlerdir. Son olarak, çocuklarıyla uzun süre iletişim kuramamalarının aile yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerinden şikâyet etmişlerdir. Hafta sonu ziyaret taleplerini reddettikleri kararlarında, biri hariç tüm cezaevi yönetimleri, cezaevinin aşırı kalabalıklığına, personel yetersizliğine ve güvenlik endişelerine işaret ederek talepleri aynı şekilde reddetmişlerdir. Söz konusu cezaevi yönetimlerinin, bu özel ihtiyaçlara sahip kaç hükümlü ve tutuklu olduğu ya da hükümlü veya tutuklu olan ebeveynler ile çocukları arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için herhangi bir alternatif yolun mümkün olup olmadığı konusunda somut bir değerlendirme yaptığı görülmüştür. Ayrıca, cezaevi yönetimlerinin hafta sonları ziyaretleri gerçekleştirmelerindeki ekonomik yük belirsiz ifadelerle açıklanmış ve sadece hafta içi ve mesai saatleri içinde ziyaretlere izin verilmesinin, hükümlü veya tutuklu olan ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişkilerin sürdürülmesi açısından çok kısıtlayıcı ve külfetli olduğuna dikkat çekilmemiştir.

Bu bağlamda, 8. Madde, Devletlerin hükümlü ve tutuklu ile aile üyelerinin çıkarlarını dikkate almasını ve bunları geniş genellemeler açısından değil, belirli bir duruma uygulanarak değerlendirmesini gerektirmiştir. Bu tür konuların düzenlenmesi herkese uyan tek bir yaklaşım anlamına gelmeyebilir ve Devletlerin, yetkililerin birbiri ile çatışan bireysel ve kamu çıkarlarını dengelemelerini ve mevcut başvurularda, yani hükümlü ve tutuklunun evinin cezaevinden uzaklığı, bunların okul çağındaki çocuklarının olup olmadığı ve ziyaretleri düzenlerken okul programları ile çatışmalar gibi bir olayın özelliklerini dikkate almalarını sağlayan orantılılık değerlendirme tekniğini geliştirmeleri beklenmektedir. Mahkeme ayrıca, daha önce ulusal makamların dikkatini, ilgili zamanda yürürlükte olan 2006 tarihli Avrupa Cezaevi Kurallarında belirtilen tavsiyelerin önemine geçtiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, Devletlerin hükümlü ve tutukluların aileleriyle temaslarını sürdürmelerine yardımcı olma konusunda pozitif bir yükümlülüğü olduğunu yinelemektedir. Hükümlü veya tutuklu olan ebeveynler söz konusu olduğunda, Bakanlar Kurulu'nun CM/Rec (2018)5 sayılı Tavsiye Kararı, yetkilileri bu ebeveynler ve çocukları arasındaki iletişimi kolaylaştırmaya da teşvik etmiştir. Özellikle, bu ebeveynler evden uzakta tutuluyorsa, yetkililere iletişimin kalitesini ve süresini en üst düzeye çıkarmak ve çocukların eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğramasını önlemek amacıyla ziyaretleri esnek bir şekilde düzenlemeleri önerilmiştir.

Haftalık ziyaret günlerini belirlemek için takdir yetkilerini kullanan cezaevi yönetimleri, kararlarını sadece hükümlü ve tutuklulardan ve bunların çocuklarıyla olan ilişkilerinden ziyade cezaevlerinin kapasitesiyle ilgili hususlara dayanarak almışlardır. Hafta içi ve çalışma saatlerine yapılan ziyaretlerin kısıtlanması, yetkililerin ziyaretleri daha kolay yönetebilmesi için ziyaretçi sayısını azaltmayı amaçlamış gibi görünmektedir. Yerel mahkemeler, yalnızca cezaevi idarelerinin kararlarında belirtilen nedenlere dayanarak, somut, Sözleşmeye uygun bir değerlendirme yapılmaksızın kısıtlamanın yasal bir dayanağı olup olmadığını doğrulayarak şikâyet konusu kısıtlamayı kabul etmiştir. Bu bağlamda, ilk derece mahkemelerinin kararlarında, birbiri ile çatışan çıkarları tarttıkları veya başvuru sahiplerinin argümanlarını dikkatlice değerlendirdikleri görülmektedir. Anayasa Mahkemesi, başvuru sahiplerinin bireysel başvurularını özet bir şekilde reddetmiştir. Başvuru sahiplerinin şikâyetleri olağanüstü halin kaldırılmasından sonraki dönemle ilgili olmasına ve bu nedenle de yeni bir inceleme gerektirmesine rağmen, olağanüstü hâl sırasında getirilen kısıtlamalarla ilgili içtihatlarına atıfta bulunmuştur. Mevcut davada uygulanan ulusal yasal çerçeve, Sözleşme'nin gerektirdiği şekilde, başvuru sahiplerinin aile hayatına saygı haklarına yönelik keyfi müdahaleye karşı yeterli koruma sağlamamıştır.

Sonuç: ihlal (oybirliği ile).

(b) *Hafta sonu telefon görüşmelerindeki kısıtlamalara ilişkin şikâyet (iki başvuru için)*

(i) *Kabul Edilebilirlik:* Başvuru sahiplerinin çocuklarıyla düzenli ve anlamlı temaslarını sürdürmelerindeki kısıtlamalar ve hükümlü ve tutuklulukların dış dünya ile temaslarını sürdürmelerinin önemi ile ilgili şikâyetleri bağlamında Mahkeme, Hükümet'in başvuru sahiplerinin mağdur statüsünün ve maruz kaldıkları önemli zararın bulunmamasına ilişkin itirazlarını reddetmiştir.

(iii) *Esas*

8. Madde, hükümlü ve tutukluların telefonlara erişimini sağlamak için genel bir zorunluluk olarak yorumlanmasa da Türk hukukuna göre başvuru sahipleri telefon görüşmesi yapma hakkına sahip olduklarından, bu hakkın çocuklarıyla yapılan görüşmeler için hafta sonlarında kullanılmasına ilişkin herhangi bir sınırlama, "özel ve aile yaşamlarına" ve "yazışmalarına" bir müdahale olarak görülmelidir. Mahkeme, hafta sonları telefon görüşmesi yapma kısıtlamasının yasal bir temeli olduğunu ve düzensizliğin önlenmesine yönelik meşru bir amaç güttüğünü kabul etmektedir.

Bu kısıtlamaların gerekliliğine ilişkin olarak, cezaevi yönetimlerinin hafta sonları telefon görüşmelerini yasaklama kararları, hükümlü ve tutukluların ihtiyaçları hakkında somut bir değerlendirme yapılmadan veya Devletin hükümlü ve tutukluların çocuklarıyla temasını kolaylaştırmadaki pozitif yükümlülükleri dikkate alınmadan çok genel ifadelerle açıklanmıştır. Bu nedenle, Mahkeme'nin hafta sonu ziyaretlerine ilişkin bulguları, telefon görüşmelerindeki kısıtlamalarla ilgili olarak da aynı şekilde geçerlidir. Yerel mahkemeler, başvuru sahiplerinin Sözleşme şikâyetleriyle yüzeysel bir şekilde ilgilenerek, onları 8. maddenin doğasında bulunan usulî güvencelerden mahrum bırakmıştır.

Sonuç: ihlal (oybirliği ile).

41. Madde Manevi tazminat ile ilgili olarak her bir başvuru sahibi için 1.500 avro tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Maddi tazminat talepleri reddedilmiştir.